

Regeringen, Försvarsdepartementet
fo.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över betänkandet Motståndskraft i samhällsviktiga tjänster (SOU 2024:64)

Er beteckning: Fö2024/01550

Sammanfattning

Länsstyrelsen i Hallands län ser positivt på flera delar av betänkandet, men har några synpunkter kring bland annat tillsyn och förtydligande av delar av förslaget. I utredningen för NIS2 avstyrkte länsstyrelserna att utpekade länsstyrelser ska utöva tillsyn över resterande länsstyrelser, motsvarande bedöms gälla även i detta fall. Länsstyrelsen i Hallands län bedömer vidare att delar av förslaget med fördel kan förtydligas i en föreskrift. Detta skulle kunna ge en större tydlighet kring bedömningar och värdering av begrepp. Genom detta kan analyser och bedömningar förhoppningsvis bli mer likriktade.

Allmänna synpunkter

Länsstyrelsen i Hallands län instämmer med utredningen att flera delar av förslaget med fördel kan förtydligas i en föreskrift, bland annat gällande begrepp så som *betydande störande effekt*. Tolkningen av detta och liknande begrepp kommer troligen påverka i betydande grad hur omfattande arbetet utifrån förslaget blir. Länsstyrelsen bedömer även att det är av vikt att ge en tydlig bild av hur bedömningar ska göras för att skapa en likriktning i lagstiftningen.

Länsstyrelsen i Hallands län anser även att det finns stora likheter med den lista som MSB, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, har tagit fram för samhällsviktig verksamhet och de verksamheter som ingår i CER-direktivet, men också skillnader.

Utredningen belyser detta och beskriver en positiv syn på att framöver se över kopplingen mellan NIS2- och CER-direktivet och det svenska beredskapssystemet. Länsstyrelsen i Hallands län instämmer i detta och vill lyfta exempelvis sektorn för bygg, handel och industri samt försörjning av grunddata. Länsstyrelsen vill även lyfta kommunernas roll i allmänna val, då det i nuläget beskrivs att kommuner inte utgör offentlig förvaltning i CER-direktivet.

Länsstyrelsen i Hallands län anser även att det i nuläget inte är helt självklart att utläsa hur stor påverkan förslaget kommer att få på kommuner. Kommuner omfattas inte av sektorn offentlig förvaltning i förslaget, men kan ingå i flertalet av de andra sektorerna. Detta innebär bland annat att tillsyn kan komma att ske i en kommun från flera olika tillsynsmyndigheter, men utifrån samma lagstiftning. Motsvarande gäller även för andra verksamheter som tillhandahåller flera olika typer av samhällsviktiga tjänster.

Synpunkter utifrån avsnitt i betänkandet

5.3.3 Undantag för åtgärder enligt andra regelverk med motsvarande verkan

Länsstyrelsen i Hallands län delar utredningens förslag och ser det som viktigt att regeringen ges möjlighet att i föreskrifter ange vilka bestämmelser om riskbedömning, åtgärder för motståndskraft, bakgrundskontroller och incidentrapportering som har motsvarande verkan. Ju tydligare det kan anges desto bättre så att det inte lämnas öppet för olika bedömningar.

5.3.4 Undantag för brottsbekämpning och Sveriges säkerhet

Precis som i länsstyrelsens tidigare remissyttrande avseende nya regler om cybersäkerhet så är Länsstyrelsen i Hallands läns mening att hela den offentliga sektorn, utan undantag, borde ha omfattats av denna lag. Länsstyrelsen anser att det skulle underlätta tillämpningen och öka acceptansen för regelverket om samtliga aktörer omfattades av lagens tillämpningsområde.

Länsstyrelsens uppfattning är därför att undantag inte bör göras för myndigheter som till övervägande del bedriver säkerhetskänslig eller brottsbekämpande verksamhet. Även för det fall en verksamhetsutövare bedriver säkerhetskänslig verksamhet eller brottsbekämpning krävs god motståndskraft.

Föreslagna undantag för uppgiftsskyldigheter rörande uppgifter som omfattas av säkerhetsskyddslagen samt tillsynsmyndigheters begränsade undersökningsbefogenheter för sådana delar av områden, lokaler eller andra utrymmen där säkerhetskänslig verksamhet bedrivs, kan ses som tillräckligt kompenserande kontroller för att motverka att säkerhetskänslig verksamhet äventyras.

6.2.1 Begreppen samhällsviktig tjänst kontra samhällsviktig verksamhet

Länsstyrelsen i Hallands län delar utredningens beskrivning av utmaningarna med likheterna och olikheterna mellan begreppen samhällsviktig tjänst kontra samhällsviktig verksamhet och de otydligheter som detta skapar.

Länsstyrelsen instämmer med utredningens bedömning av att det stora värdet av att i framtiden se över direktivens koppling till det svenska beredskapssystemet och möjligheten till att ensa såväl begrepp som sektorer som träffas av olika regelverk.

6.3 Krav för identifiering av kritiska verksamhetsutövare

Länsstyrelsen i Hallands län tolkar kravet för att identifieras som kritisk verksamhet som kumulativt för de tre punkterna:

1. verksamhetsutövaren tillhandahåller en samhällsviktig tjänst i eller till Sverige och som omfattas av någon av sektorerna som finns i bilagan till CER-direktivet,
2. verksamhetsutövaren har kritisk infrastruktur belägen i Sverige, och
3. en incident skulle få en betydande störande effekt för verksamhetsutövarens tillhandahållande av den samhällsviktiga tjänsten.

Länsstyrelsen i Hallands län anser att det med denna tolkning finns en risk för att kritiska verksamheter som har sin infrastruktur belägen i ett annat land än Sverige bortses och därmed inte har samma krav på sig angående motståndskraft som om verksamheten hade varit belägen inom Sveriges gränser. I ett robusthetsperspektiv skulle detta kunna vara en sårbarhet då det finns en risk att även störningar i dessa verksamheter kan påverka det svenska samhället negativt, trots att infrastrukturen är belägen i ett annat land.

8.2 Åtgärder för motståndskraft

Länsstyrelsen i Hallands län ser det som olyckligt att begreppen *tekniska, säkerhetsmässiga och organisatoriska åtgärder för att säkerställa sin motståndskraft* används.

Länsstyrelsen ser en stor risk för att detta skapar en begreppsförvirring jämfört med andra områden där tekniska och organisatoriska åtgärder utgör delmängder av säkerhetsåtgärder.

Exempelvis inom standardfamiljen ISO 27000:s definitioner kopplat till informationssäkerhet och dess tillhörande säkerhetsåtgärder inom ISO 27001 och 27002. Det vill säga att säkerhetsåtgärder för informationssäkerhet omfattar åtgärder inom det organisatoriska, personrelaterade, tekniska och fysiska säkerhetsområdet. Definitioner som används inom både privat och offentlig sektor sedan lång tid.

Ett tydligare ensande av begreppen hade varit att föredra, men det kan troligtvis hanteras genom ytterligare förtydliganden av innebörder i framtida föreskrifter från tillsynsmyndigheterna.

Utredningen menar att det inte är möjligt att i lag föreskriva att standarder ska beaktas, men att använda ensade begrepp vore ett led i att följa direktivets artikel 16:s innebörd om att *"medlemsstaterna ska, när det är användbart och utan att föreskriva eller gynna användningen av viss teknik, uppmuntra användningen av europeiska och internationellt erkända standarder"*.

8.3 Incidentrapportering

Kritiska verksamhetsutövare ska utan onödigt dröjsmål rapportera incidenter som medför eller kan medföra en betydande störning i tillhandhållandet av samhällsviktiga tjänster.

För att klargöra begreppet *"kan medföra"* konstaterar utredningen att *"det krävs att incidenten potentiellt kan medföra en störning i den samhällsviktiga tjänsten, dvs. det måste finnas viss sannolikhet för att en störning kan inträffa"*.

Länsstyrelsen ser det som viktigt att begreppet *"kan medföra"* förtydligas så långt det är möjligt i framtida föreskrifter för att undvika skillnader i tolkning bland tillsynsmyndigheter och verksamhetsutövare.

9 Bakgrundskontroll

9.3.1 Utgångspunkter för utredningens förslag

Länsstyrelsen i Hallands län hade gärna sett en bedömning i utredningen beträffande personer som är inplacerade i säkerhetsklass och lyder under pågående säkerhetsprövning enligt säkerhetsskyddslagen.

Specifikt rörande de fall där dessa individers kontrollorsaker i vissa fall, till delar, skulle kunna likna de kriterier som definieras för befattningsanalysen enligt förslaget till lag och förordning om motståndskraft hos kritiska verksamhetsutövare. Det vill säga hur verksamhetsutövarna ska beakta och hantera detta ur ett bland annat ett integritetsperspektiv utifrån överlappande kontroller.

Länsstyrelsen vill även framföra att administrativt merarbete bör vägas in i de fall där individers kontrollorsaker skulle kunna likna de kriterier som definieras för befattningsanalysen enligt förslaget till lag och förordning om motståndskraft hos kritiska verksamhetsutövare.

9.3.3 Befattningsanalys utgör grunden för vilka som ska bakgrundskontrolleras

Bakgrundskontroll ska endast göras för befattningar som kan orsaka mer än ringa skada på den samhällsviktiga tjänsten. Utredningen konstaterar i kapitel 9.3.3 att det begrepp som ska användas är "ringa skada" och att det "ansluter till etablerad begreppsanvändning inom svensk rätt". Länsstyrelsen i Hallands län förordar dock att begreppet förtydligas och exemplifieras ytterligare i framtida föreskrifter.

10.3 Tillsynsmyndigheter i Sverige

10.3.7 Offentlig förvaltning

Som framgår av utredningen så avstyrkte länsstyrelserna i tidigare remissyttrande avseende nya regler om cybersäkerhet (NIS2), att utpekade länsstyrelser ska utöva tillsyn över resterande länsstyrelser. Detta med motiveringen att Länsstyrelserna har gemensam it-drift och gemensamma strukturer för informations-säkerhet, utveckling och verksamhetsprocesser. Förslaget skulle därför innebära att länsstyrelserna utövade tillsyn över sig självt.

Exempelvis har Regeringskansliet genom regleringsbrev förordnat att länsstyrelserna ska ha en gemensam och effektiv it-verksamhet. Länsstyrelserna har en överenskommelse som reglerar den gemensamma it-verksamheten med Länsstyrelsen Västra Götaland som värdlänsstyrelse. Värdlänsstyrelsen ansvarar för länsstyrelsernas it-säkerhet samt för att it-miljön ges en ändamålsenlig, effektiv och enhetlig utformning.

Länsstyrelserna har dessutom en gemensam förvaltningsorganisation av verksamhetsområden som inkluderar gemensamma arbetsutskott, nätverk, processer, rutiner, projekt, resurser och system. Gemensamt arbete bedrivs dessutom inom respektive civilförsvarsområde.

Jämfört med NIS2-direktivet är utredningens bedömning att ”det inte föreligger samma problematik när det gäller CER-direktivet men att det mest lämpliga är att det är samma tillsynsmyndigheter som ansvarar för sektorn offentlig förvaltning enligt CER-direktivet som enligt utredningens förslag om NIS2-direktivets genomförande. Utredningen föreslår därför att om regeringen beslutar att en annan myndighet ska vara tillsynsmyndighet över länsstyrelserna enligt lagen om cybersäkerhet så ska den myndigheten även vara tillsynsmyndighet enligt lagen om motståndskraft hos kritiska verksamhetsutövare.”

Länsstyrelsen i Hallands län delar inte utredningens bedömning att det inte föreligger samma problematik utifrån de gemensamma strukturer som beskrivs ovan. De gemensamma strukturerna har en så pass stor påverkan på området att en korsvis tillsyn inom länsstyrelserna skulle orsaka intressekonflikter och riskera att myndigheternas oberoende ifrågasätts.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Anders Thornberg med beredskapshandläggare Jenny Jangefelt som föredragande. I den slutliga handläggningen har också tillförordnat länsråd Lovisa Ljungberg, biträdande beredskapsdirektör Stefan Borgman samt informationssäkerhetssamordnare Isabelle Joneus medverkat.

Kopia till

alfred.pucek@regeringskansliet.se